

Trento 2002 se je srečal sam s sabo

50. mednarodni Festival gorniškega, raziskovalnega in avanturističnega Filma v Trentu

Besedilo: Neva Mužič

Letošnji Filmski Festival v Trentu je bil v znamenju petdesetletnice Festivala in mednarodnega leta gora. V petdesetih letih se je okoli Filma nabralo toliko vprašanj, da so jih lahko rešili le z dejavnostmi, ki so razširile polja delovanja. Obsežne analize preteklosti kažejo, da je imel Film najprej vlogo pogleda na skrivnosti gora (morda njihovega odkrivanja). Ko se tovrstna raziskava ni pokazala za uspešno, saj se že po naravi stvari ni mogla, se je zgodil premik v pogledu. Nič več ni Film le raziskoval gore kot takšne v vsej njeni mitološki razsežnosti, ampak se je osredotočil predvsem na dejavnosti na njej. S tem se je pričel dialog več vrst, od športnega do raziskovalnega in tudi opozarjajočega Filma, skratka od alpinizma do ekologije. Posledica je vidna prav letos, vpeljali so novo zvrst, tudi nagrado za Film, ki najbolje izpostavlja trajnostni razvoj. Prejela sta jo dva Film, ki nimata nič z gorami, pač pa še kako sodita k ideji o ohranjanju naravne dediščine in okolja, kar naj bi bilo nujno za preživetje človeštva.

Najprej imamo v mislih francosko ekipo, ki se je že v preteklosti izkazala za pravo raziskovalko neznanega sveta. V režiji Gillesa Santantonija je nastal film Na poti iskanja zadnjega upanja o življenju in pojavih vseh vrst v Patagoniji. Ustvarjalci so se mučili po težkem terenu, da bi nas opozorili na dejstvo, da je treba ohranjati tudi naravo in vse njene ekosisteme.

Drugi film pa govori o tem, da je potrebno zaščititi zelene želve v Indijskem oceanu. Čudoviti otok zelenih želv je prav tako nastal v francoski produkciji in v režiji Remyja Teziera. Pokaže nam tako napore znanstvenikov kot preprostih prebivalcev, ki vsak po svojih močeh poskušajo slediti selitvenim procesom želv. Film je tako poučno kot strastno sporočilo.

V Trentu pa smo doživeli še eno veliko migracijo, namreč selitev ptic. Jacques Perrin nas je začaral že s svojim Mikrokozmosom pa s produkcijo filma Himalaja, zdaj pa še z raznoraznimi ptiči. V pismu, ki ga je poslal, ker osebno ni mogel priti na festival, je razložil, kako so film sploh posneli. Seveda s pomočjo posebnih tehnik, ki so jih razvili prav za to priložnost, da so lahko letala in snemalci sledili ptičjemu letu kar v zraku. Snemali so po vsem svetu, delo je trajalo kar pet let, združilo pa je tako znanstvenike kot filmske delavce in v celoti najbolj ustreza idejni in umetniški poslanici festivala. Glavna nagrada mesta Trenta za Ptice selivke je popolnoma zaslužena.

Ta najpomembnejša vsakoletna nagrada nas seveda pripelje do točke, ko se je treba ozreti nazaj. Petdeset let festivala se je predstavilo prav s

Prizor iz filma Ptice selivke

pomočjo retrospektive. V njej so pokazali izbor petnajstih filmov, ki je želel pokriti vse pomembne države in teme: Švico, Italijo, Francijo, Poljsko, Združene države, Anglijo, Avstralijo in Nemčijo. Med temami so se filmi dotaknili prebivalcev gora, raziskovanja, vzponov, gorskih zgodb in plezanja. Žirija vseh predstavnikov festivalov, ki tvori jo posebno zvezo, se je odločila, da nagradi kot najboljšega vseh časov film, ki je zmagal leta 1955, se pravi na četrtem festivalu po vrsti, francoske Zvezde in nevihte legendarnih avtorjev Gastona Rebuffata in Georgesa Tairraza. Gre za nekakšno plezalno popotovanje po Alpah, ki ga je letos ob mednarodnem letu gora enkratno nadgradil francoski plezalec Patrick Berhault. V Sanjski navezi smo videli (tudi v Ljubljani), kako je preplezal vseh dvaindvajset vrhov. Nagrajenega filma med retrospektivo ni bilo, nekaj odlomkov pa smo lahko kljub vsemu videli v kletnih prostorih kulturnega centra Santa Chiare a je to kulturni center Santa Chiara ali kulturni center Sante Chiare?, kjer smo lahko na dveh platnih istočasno gledali montažo odlomkov vseh nagrajenih filmov do danes.

Ob pogledu na mojstrstvo nekdanjih pionirjev, ki so nam zapustili gradivo neprecenljive zgodovinske vrednosti, se danes vprašamo, kam pravzaprav dokumentarni alpinistični film pelje? Odgovor je menda na dlani. Med solovzpone in mobilno telefonijo, kjer se izgublja občutek »drugega sveta«, tišine, oddaljenosti in posebnosti, sploh pa prvobitnosti. A organizatorji niso tako pesimisti-

čni, saj ugotavljajo, da je bil človek res na Luni in na vseh osemstisočakah, da pa je na svetu še ogromno skritih kotičkov, ki lahko ponudijo izziv vsakemu pionirskemu duhu, ki se v teh časih loti skrivnosti Zemlje. Ugotovil bo, da se skrivnost skriva pravzaprav v njem samem.

Festival v Trento ima pred sabo še dolgo prihodnost. Ne nazadnje so pričeli spodbujati mlade, naj snemajo v gorah in pišejo scenarije na gorsko temo. In res: dve akademiji sta se združili, Trento in Innsbruck, in letos že drugič podelili nagrado za študentski film. Tema: Pastirji. Pašništvo, ki izumira, ga je mogoče sploh rešiti? Odgovor leži seveda drugje, v brutodohodku na prebivalstvo. Če srečaš Palestinca sredi francoskih Alp, se res lahko vprašaš, kaj je gorsko pašništvo. In potem še izpostavljen problem scenarijev: nagrado so uvedli iz istih razlogov. Zmagala je tema o poskusu oživljanja visokogorske vasi, ki je na tem, da izumre. Naslov: Luserna.

Kot spodbuda za vse, ki jih filmski naporji še čakajo, so se pri Zvezi filmskih festivalov v letu raznih obletnic odločili še za eno nagrado – za avtorja, ki s svojim delom najbolj širi vrednote gorniškega filma danes in v preteklosti. Dobil jo je nemški alpinist in režiser Gerhard Baur. Tudi v Ljubljani smo videli enega njegovih filmov, Preživetje v severni steni Eigerja. Z nagrado se lahko le strinjamo.

In kaj je najbolj zanimalo novinarje? Pobeg iz mesta, seveda. Nagradili so italijanski film Čuvaj meja o slikarju, ki živi nekaj časa v mestu (Milanu), potem pa v gorah, ker meni, da tako vzdržuje ravnotežje med naravo (izvorom) in sodobnim mestnim življenjem.

Trento je festival, ki goji svojo estetiko. V obraziložitvi glavne nagrade je obvezna navedba, da si festival prizadeva tako za idejo kot tudi za umetniško vrednost. In res, glavno nagrado dobivajo filmi, ki so tudi v umetniškem pogledu na visoki ravni. Takšne večinoma lahko ponudijo profesionalne filmske hiše, veliki studiji ali velike televizijske hiše, največkrat gre tudi za koprodukcije. Tako se zagotovi ne le denar, ampak tudi določeno število gledalcev. Ker pa festival želi biti tudi dogodek, na katerem se srečujejo tako ustvarjalci, raziskovalci kot gorniki in alpinisti, ima številne vzporedne nagrade, ki vsaka po svoje izpostavljajo določen vidik.

Najpomembnejše kategorije so prav gotovo za najboljši alpinistični film, za najboljši film z gorsko tematiko, za najboljši film, ki govori o raziskovanju planeta, in za najboljši avanturistični film. Tu so še nagrade za domače avtorje, pa za kame-ro, zgodovinske remake, celo za celovečerni film in nagrade posameznih organizacij ter združenj. Pri vseh teh sta v ospredju predvsem tema, ki jo film prinaša, ali športni uspeh, ne pa toliko kako-vost samega filmskega pristopa.

V tem okviru pa lahko povemo, da se je letos zgodil pomemben zasuk. Filmi niso več zgolj dokumentarni, ampak že tudi analitični in kritični, skratka, predmet svojega obravnavanja gledajo z določeno distanco. Najboljši med njimi je prav go-tovo angleški Duhovi s K2, lahko pa omenimo tu-di Bolgare z Belimi sanjami, Poljake z Geroni-mom, Slovake s filmi Reli Šerp, Rock in vratolo-mno kolesarstvo ter Mustang, Ruse z Oranževcem »Bulnes« pa Samostani Malega Tibeta, Francoze s filmom Ne smeš sanjati: Akrobati z reke Jangece,

*Kurt Diemberger (desno) podeljuje Heinzu Zaku nagrado UIAA za film »Belavista«
(foto: Boris Strmšek)*

Američane s filmom Skok. Izreden je turški film Gora Nemrud: Božji prestol. V teh kategorijah smo v petdesetih letih prejeli nekaj nagrad tudi Slovenci.

Veliko znanih imen

50. mednarodni Festival gorniškega, raziskovalnega in avanturističnega filma v Trentu

Besedilo in Fotografiji: Boris Strmšek

Če bi pričakovali, da bo jubilejni festival v Trentu kaj posebej svečan, bi se zmotili – bil je enako svečan kakor vsako leto. Ali bolje – bil je enako velik in pester kot običajno. Kopica vrhun-skih alpinistov, srečali smo tudi kakšne alpinisti-čne legende, o katerih lahko pri nas le beremo, vr-stili so se srečanja, predstavitve knjig, razne alpini-stične obletnice, skratka, dogajanj je bilo toliko, da je ob nekaterih obveznih filmskih predstavah nemogoče slediti vsemu.

Trento je skoraj zagotovo največja priložnost za avtograme slavnih. »Bazni šotor« v kulturnem centru Santa Chiara je bil ob večerih poln, proti

polnoči pa je vse potekalo ob pivu in vinu. Prav po alpinistično. Tudi mladi in precej bolj športno na-ravnani plezalci niso bili izjeme. A to je bila seve-da sijajna priložnost biti v družbi imen, kot so Alex Huber, Heinz Zak, Patrick Berhault, Leo Holding, Jim Bridwell, Carlos Carsolio, Krzistof Wielicki, Valery Babanov, Christoph Hainz, Mau-ro Bole – Bubu in kopica drugih mojstrov vertika-le (ali še malo čez), seveda pa ne smemo pozabiti na našega Tomaža Humarja in Silva Kara. Med slovenskimi alpinisti bi skoraj zagotovo sodili tja še nekateri, vendar razlogi za njihovo odsotnost niso bili znani.